

Sinem KUNT¹

ADA ÜLKELERİNDE TURİZM POLİTİKA VE PLAN GELİŞTİRME YÖNTEMLERİ

Özet

Bu araştırmada ada ülkelerinin turizm plan ve politikaları değerlendirilmiştir. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ada ülkeleri olan Maldivler ve Seyşeller oluşturmaktadır. Küreselleşen dünyada iklim koşullarının değişmesiyle özellikle ada ülkelerinde uygulanacak plan ve politikalarda değişikliğe gidilmiştir. Ada ülkelerinin coğrafi yapısından kaynaklanan belli başlı özelliklere bağlı olarak plan ve politikalar her bir ada ülkesinde farklı uygulanmaktadır. Önceden hazırlanan turizm planlarında, yaşanan doğa olayları karşısında değişikliğe gidilmesi turizm stratejilerinin sürdürülebilirliği konusunda zayıf noktayı oluşturmaktadır. Yaşanan ciddi doğa olayları sonucunda alternatif planlar hazırlamak ada ülkelerindeki turizm hareketinin sağlıklı devam edebilmesi açısından önem kazanmaktadır. Çalışmada elde edilen bilgilere göre turizm planları, devletin desteği ve yerel halkın katılımı olmaksızın hedefine ulaşamayacağı görülmüştür. Aynı zamanda ada ülkeleri değişen iklim koşulları sebebiyle değerlendirilmeye çalışılmış ada ülkelerinin önemli sorunlarına öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ada Ülkeleri, Turizm Plan ve Politikalar

METHODS OF TOURISM POLICIES AND PLANS FOR ISLAND COUNTRIES

Abstract

Tourism plans and policies of Island countries in this study were evaluated. The study was carried out with the survey method. The sampling of the survey was constituted the Maldives and the Seychelles. In a globalizing world, especially with the change of climatic conditions, plans and policies to be implemented in the island nation has been amended. Major geographical features of the island nation of the structure depending on each island country plans and policies are

¹ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, sinemkunt@gazi.edu.tr

implemented differently. Preformed experienced in tourism plan to be amended in the face of natural events on the sustainability of tourism strategies constitutes a weak point. As a result of the serious nature of the event to prepare alternative plans for tourism in the island country in terms of movement is important to be able to keep it healthy. According to information obtained from the study of tourism plans, government support and reach the goal without the participation of local people has been seen. At the same time due to changing climatic conditions island countries have tried to evaluate the important issues of the island nation has tried to make suggestions.

Keywords: Island Countries, Tourism Plans and Policies.

GİRİŞ

Ada ülkeleri, bir ya da birkaç adadan oluşan ülkelerdir. Ada ülkelerinde uygulanan turizm politika ve planlama yöntemleri, diğer ülkelere uygulanan plan ve politikalarından farklılık göstermektedir. Bu durum ada ülkelerinin coğrafi yapısından kaynaklanmakta olup dış tehlikelere karşı özellikle doğal afetler nedeniyle ada ülkelerinin önceden tahmin edilemeyen sonuçlara maruz kalmasıyla açıklanabilir. Oluşturulacak plan veya politikalar ada ülkelerinin coğrafi yapısına, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısına uyumlu olma zorunluluğu getirmektedir.

Hazırlanan bu çalışmada, küreselleşen dünyada farklılaşan turistik talepler veya iklim değişikliğinin bir sonucu olarak sürekli yeni yöntem ve uygulamaları gerektiren plan veya politikaları hazırlarken, ada ülkelerinin sınırlı doğal kaynaklarını göz önüne alarak daha bilinçli, çevreyle dost politika ve planlar hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Geliştirilen bu politika ve planların yerel halkın aktif katılımı ve özellikle devlet desteğiyle yasal bir zeminle oluşturulması, ada ülkelerinin gelecekteki turizm planlarının sürdürülebilirliği konusunda önem kazanmaktadır.

Araştırma, dünyada yer alan 47 ada ülkesinden Maldivler ve Seyşeller ada ülkeleri seçilerek konunun sınırlılıkları belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan yöntem olarak; literatür taraması yapılmış, 30'a yakın İngilizce makale incelenmiş ve Maldivlerin ve Seyşeller'in resmi turizm sitelerinden ve gazetelerinden turizm politika ve planlama yöntemleri hakkında bilgiler elde edilmiştir. Maldivler'in ve Seyşeller'in resmi internet sitelerinden turizm master planları incelenmiş ve bu ada ülkelerinin plan ve politikaları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ada Ülkelerinin yaşadıkları sorunlar tespit edilmeye çalışılmış ve bu konuda çözüm önerileri getirilmiştir. Ayrıca Ada ülkeleri ile ilgili güncel bilgilere Maldivler'in ve Seyşeller'in günlük gazetelerinden ulaşılmaya çalışılmıştır.

ADA ÜLKELERİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Ada Ülkesi Nedir?

Ada Ülkesi terimi, ana bölgesi bir ya da birçok adadan oluşan ülke olarak tanımlanmaktadır (www.wikipedia.org). Son yıllarda, gelişmekte olan ada ülkeleri (*sıds*) olarak tanımlanan nüfusu 1,5 milyondan az olan ada ülkeleri de vardır (Crossley ve Sprague, 2014). Bu ada ülkeleri sınırlı temel kaynaklara sahip olmalarından dolayı temel geçim kaynakları balıkçılıktır ve son zamanlarda özellikle Maldivler, Seyşeller ve Bali gibi gelişmekte olan ada ülkeleri de turizm alanında gelişmeler göstererek gelir kaynaklarını arttırmışlardır.

1945 yılında Birleşmiş Milletlerin bir dünya örgütü olarak kurulmasından sonra 1960 yılında sömürge idaresi altındaki ülkelere ve halklara bağımsızlık verilmiştir. Birleşmiş Milletlerin ada ülkelerine vermiş olduğu bu hakla birçok ada ülkesi 1965 ve 1977 yılları arasında bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Dünyada 47 tane ada ülkesinin 25 tanesi tam bağımsızdır (Crossley ve Sprague, 2014). Bağımsızlıklarını kazanan ada ülkeleri, daha sonra gelişmekte olan ülkelere sosyal, siyasal ve ekonomik kolaylıklar sağlamak amacıyla 1949 yılında, gönüllü bir kuruluş olan İngiliz Milletler Topluluğu (*Commonwealth*)'na üye olmuştur (www.thecommonwealth.org).

1985 yılında Milletler Topluluğu (*Commonwealth*)'nun teşvikleriyle her bir ada ülkesi, sahip olduğu sosyo-kültürel ve ekonomik yapısına uygun olarak yeniden tanımlanmıştır. Ada ülkelerinin sorunları belirlenmiş, uluslararası örgütlerle ve gönüllü ülkelerle ada ülkeleriyle ilgili gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (*Unesco*), gelişmekte olan ada ülkeleri için öncü olmuş ve ada ülkelerinin özelliklerine bağlı olarak refah seviyelerinin artması için girişimlerde bulunmuştur. İlk ciddi girişimler, 1987 yılında başlamış, daha sonra 1992, 1994, 2002, 2005, 2009, 2012 yıllarında önemli adımlar atılmıştır (Crossley ve Sprague, 2014 ; www.thecommonwealth.org).

Ada ülkeleri, diğer ülkelere göre farklı coğrafyaya, iklime ve ekonomik kaynaklara sahiptir. Ada ülkeleri, tarih boyunca topraklara sahip olmak isteyen devletlerarası anlaşmazlıklara, sonrasında ise deniz savaşlarına sahne olmuştur. Bunun nedeni olarak, ada ülkesinin zengin yer altı kaynakları, ada ülkelerinin karadan herhangi bir ülkeyle sınıra sahip olmaması, ada ülkelerinin kara devletlerine göre daha küçük olmaları ve deniz ile hava ulaşımına bağımlı olmaları gösterilmektedir.

Günümüzde ise birçok ada ülkesinin ordusu bulunmamaktadır ya da çok küçük ordulara sahip olmakla birlikte paralı askerlerden oluşmaktadır. Bunun sonucunda ise ada ülkeleri her zaman işgalcilere maruz kalmaktadır.

Ada ülkelerinde genellikle yönetim şekli olarak demokrasi görülürken, demokrasiyle yönetilen ülkelerin oranı, ada devleti olmayan ülkelere göre oldukça yüksektir. Bununla birlikte birçok ülkenin tarihinde siyasi bakımdan istikrarsızlar görülmektedir ya da ülke yönetimi uzun yıllar tek bir kişinin veya partinin elindedir(www.wikipedia.org).

Diğer ülkelere göre daha küçük ekonomiye sahip Birleşik Krallık, Japonya ve Avustralya gibi ada ülkelerinin dışında özellikle Maldivler, Seyşeller ve Bali gibi küçük ada ülkelerinin ekonomileri genellikle turizme, balıkçılığa çok az oranda da tarıma dayalıdır.

Ada devletlerinin birçoğu, diğer devletlere göre iklim değişikliklerinden oldukça fazla etkilenmektedir. Okyanus'taki düşük rakımlı ada ülkeleri özellikle Maldivler, suların yükselmesiyle birlikte sular altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Ada ülkelerinde, küresel ısınma sebebiyle görülen iklim değişiklikleri, tsunami, kuraklık, tayfun ve sel gibi çeşitli doğal afetler sık sık yaşanmakta ve ada ülkelerinde can ve mal kaybına sebep olmaktadır.

Son yıllarda üzerinde çok fazla durulan sürdürülebilirlik kavramı adı altında gelişmekte olan ada ülkelerinin rüzgâr gücü, hidrolik güç, jeotermal enerji, biodizel gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanma eğiliminde oldukları görülebilmektedir. Ada ülkelerinin hem artan petrol fiyatları sebebiyle hem de varlıklarını uzun süre devam ettirebilmeleri için diğer ülkelere oranla doğal kaynaklarını daha dengeli ve yeterli bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Ada Ülkesi Olmanın Avantajları ve Dezavantajları

Ada ülkesi olmanın sağladığı olumlu ve olumsuz birçok özellik vardır. Ada ülkesinin avantajları arasında, yıl boyunca ılıman bir iklime sahip olmaları sıcaklık değerlerinin eksilere düşmemesi, ender bulunan flora ve faunaya sahip olmaları, denizlerdeki canlıların çeşitliliği, yeraltı kaynakları bakımından zengin olmaları, önemli ihraç ürünlerine ve muhteşem manzaraya sahip olmaları gösterilebilir.

Ada ülkesi olmanın dezavantajları ise coğrafi konumları gereği dış dünyadan uzak olmaları, iletişim ağlarının tam olarak gelişmemesi, atık çöp yönetim sistemlerinin olmayışı, tsunami, deprem gibi önceden tahmin edilemeyen doğa olaylarına karşı savunmamız kalmaları, içme suyu sıkıntısı, küresel ısınma sebebiyle sular altında kalma tehlikesi, adaların birbirlerinden uzakta olmasından kaynaklanan yerli halk ve turist ilişkilerinin zayıf olması, temel geçim kaynaklarının büyük çoğunluğunu ithal etmek zorunda kalmaları, ekonomik gelişme açısından çoğunlukla sınırlı tarıma ve balıkçılığa dayanmaları, petrol fiyatlarındaki artış sebebiyle yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirmek zorunda olmaları ve güçlü devletlerin maddi ve manevi desteğine ihtiyaç duymaları gösterilebilir(www.wikipedia.org).

TURİZM POLİTİKA VE PLAN GELİŞİRME YÖNTEMLERİ

Tarihten Günümüze Turizm Planlarının Hazırlanması

Turizm planlarının profesyonel bir şekilde uygulanması ve etkisinin görülmesi 1960 yıllarında başlamıştır. Dünyada planlı ilk uygulamaya geçen ülkeler İrlanda ve Fransa'dır. Fakat bu ülkeler başlangıçta oluşturdukları planlarla turizmi değil bölgesel ve çevresel kalkınmayı amaçlamışlardır. İlk turizm kalkınma planları devlet yetkilileri tarafından yapılmıştır. Bu kalkınma planları turizm alanında uzman kişilerce değil daha ziyade bölgesel ve kırsal planlama alanında uzman kişiler tarafından hazırlanmıştır(Morrison, 2013, s.38).

1960 yıllarından sonra turizm konusunda uzman akademik kişiler tarafından özellikle coğrafya ve ekonomi alanında uzman kişilerin hazırladığı turizm planlarına karşı özel bir ilgi gelişmeye başlamıştır. Yönetim ve pazarlama alanında uzman kişilerin turizm planlarının oluşmasına ve hazırlanmasına katkısı olmuştur aynı zamanda 1979 yılında turizm planlama konusunda kitaplar yayımlanmıştır. İlerleyen yıllarda, Dünya Turizm Örgütü tarafından turizm planlama uzmanlarına hazırlatılan hem bölgesel hem de uluslararası olmak üzere bir başka kitap daha yayımlanmıştır. Diğer önemli bir gelişme olarak, 2001 yılında Bölgesel Turizm Planlama İlkelerini kapsayan Profesör BihuWu'nun yazmış olduğu Çin'i konu alan bir kitabı yayımlanmıştır. Bu şekilde turizm alanında uzman kişilerin hazırladığı kitaplarla önemli adımlar atılmıştır(Morrison, 2013, s.38).

Gelişmiş ülkelerde kar amacı taşımayan kuruluşlar turizm planlama konularında halk arasında farkındalık yaratmak gibi bir misyon üstlenmişlerdir. 1980'lerin başlarında turizm ve doğal çevre arasındaki gerilim, enerji gereksinimi ve fosil yakıt tüketimindeki artış; yolların inşası, havaalanı ve marinaların yapımı ve özellikle hassas ekosistemlerin de kitle turizmi anlayışıyla ele alınmasından dolayı artmıştır. Bunun yanı sıra gelişmiş ülkelere gelen ziyaretçiler, tüketici odaklı yaşam tarzlarını ziyaret ettikleri yörelerde sürdürmeyi tercih ettiklerinden, ekosistemler ve doğal kaynaklar üzerinde oldukça yoğun bir baskı söz konusu olmuştur (Güneş, 2011, s.45).

Bu gönüllü kuruluşlar çevre ve turizm odaklı bildiriler sunmuşlardır ve 1980'lerden bu yana sürdürülebilirlik kavramı ön plana çıkmış bu anlamda bölge halkının, sivil toplum

kuruluşlarının da katılımıyla daha aktif bir turizm planlaması için girişimler ortaya konulmuştur (www.cooperation.unwto.org).

Son yıllarda tüketiciler, turizm planlarının hazırlanması aşamasında önemli bir etkiye sahiptirler. Tüketiciler, sosyal medya aracılığıyla isteklerini ve beklentilerini daha rahat bir şekilde dile getirmekte ve turizm planlarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadırlar. 1960'lı yıllarda uygulanan turizm planlarına göre günümüzde daha kapsamlı ve bütüncül yaklaşımlarla planlar oluşturulmaktadır (Morrison, s.40).

Turizm planları ülkelerin coğrafı, ekonomik ve sosyal yapısına göre şekillenmektedir. Bazı ada ülkelerinde özellikle Maldivler'de yapılan turizm planları kısa süreli olmaktadır bu da adanın coğrafı yapısından dolayı önceden tahmin edilemeyen değişmelere ve zorluklara açık olmasından kaynaklanmaktadır (Morrison, s.42).

Oluşturulan turizm planları ülkelerin coğrafı, ekonomik ve sosyal yapısına göre şekillense de devletin desteği olmaksızın halkın katılımıyla da gerçekleşse yasal bir zeminle oluşturulmayan bir turizm planı etkili olamamaktadır (Jaleel, 2013).

Maldivler ve Turizm Politika-Plan Geliştirme Yöntemleri

Maldivler, Hint Okyanusu'nda yer alan ve 2005 verilerine göre 298,842 bin nüfusa sahip, toplam 1192 adanın, 199 adasında Maldivlilerin yaşadığı, 87 adanın da turizm amaçlı kullanıldığı resort adalara sahip bir cumhuriyettir (Shareef ve Mcleer, 2008).

Egzotik bir ada ülkesi olan Maldivler tarihte Portekizlilerin, Hollandalıların ve İngilizlerin sömürgesi altında yaşamış, 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletlerin yayımladığı bir bildirge ile bağımsız olma hakkını kazanmış ve 1965'te İngiliz sömürgesinden ayrılarak tam bağımsızlığını ilan etmiştir.

Maldivler' de turizm 1970'li yıllarda İtalyan bir Tur Operatörünün yeni yerler keşfetmek için gelmesiyle başlamıştır. Daha sonra adaya ilk gelen grup da yine İtalyanlardan oluşmaktadır. 1980'li yıllarda gelişmeye başlayan turizm hazırlanan master planları ile daha planlı bir şekilde gelişmiştir. Temel geçim kaynakları tarım ve balıkçılık olmakla birlikte son 20-30 yıldır önemli ölçüde turizme dayalıdır.

Maldivlerin turizm resmi sitesinden alınan bilgilere göre ilk turizm master planı 1983-1992, ikinci master planı 1996-2005 ve üçüncü master planı da 2007-2011 yıllarında hazırlanmıştır. Plan ve politikalar belirlenmeden önce Maldivlerde durum analizi yapılmıştır ve bu analiz kısaca şu konuları içermektedir; ekonomik, mali, turistik destinasyon, piyasa, ürün, insan kaynakları, çevre, yerel halk, yasal çerçeve, altyapı ve destek gibi konular Maldivler'de oluşturacak turizm master planlarının belirleyici unsurları olmuştur.

Birinci Turizm Master Planı (1TMP-1983)

Maldivler 'de hazırlanan master planlarını kısaca açıklamak gerekirse, 1980 yılında Kuwait'in mali desteğiyle ilk turizm master planı hazırlanmıştır. Yabancı yatırımcıları özendirmek için teşvikler oluşturulmuştur. Yetkililerden, Maldivler 'in ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziksel açılarından değerlendirilmesi istenmiştir.

Yapılan durum değerlendirilmesinden sonra master planlarının uygulanacağı turizm bölgeleri belirlendi. Raa ve Baa adaları turizm bölgesi olarak seçilmiştir. Turizm merkezi olarak da Ari/Baa/Vaavu ve Lhaviyoni mercan adaları belirlenmiştir.

İkinci Turizm Master Planı(2TMP 1996- 2005)

Maldivler’de ikinci turizm master planı, Avrupa Birliği yardımıyla 1994 yılında oluşturulmaya başlanmıştır. Devlet, özel sektörü turizm yatırımları konusunda teşvik etmiştir. 2TMP’de amaçlanan hedefler: Bölgesel gelişme dengesini kurmak, İnsan kaynaklarını ve kültürü geliştirmek, turizm ve çevre uyumunu sağlamak, reklam ve pazarlamayı güçlendirmek, özel sektör yatırımlarını kolaylaştırmak olarak sıralanmıştır.

Üçüncü Turizm Master Planı (3TMP 2007- 2011)

Maldivler’in üçüncü turizm master planı diğer planlardan farklı oluşturulmuştur. Bunun nedeni olarak: değişen iklim koşulları, kitle turizmin çevreye verdiği zarar, sınırlı doğal kaynaklar ve 2004 yılında gerçekleşen Tsunami gibi etkenler gösterilmiştir. Yetkililer zamanla ortaya çıkan bu değişikliklere uygun olarak master planlarında değişikliklere gitmişlerdir. Özellikle tropikal ada ülkelerinin önceden tahmin edilemeyen doğa olaylarına maruz kalması, turizm planlarının kısa vadeli oluşturulmasına neden olmuştur. Değişen iklim koşulları sebebi ile özellikle Maldivlerin sular altında kalma tehlikesi karşı önlemler alınmıştır. Doğal afetlerden etkilenmeyecek yapay adaların inşaatı gündeme gelmiştir. Maldivlerin sınırlı doğal kaynaklara sahip olması ve temel geçim kaynakları olarak turizme bağlı olması master planlarında sürdürülebilirlik kavramını ön plana çıkarmıştır.

“26 Aralık 2004 tarihinde Endonezya saati ile 07.58’de Endonezya’nın Sumatra Adası’nın Kuzey doğusunda 9 şiddetinde, tarihsel bir deprem Tayland, Sri Lanka, Hindistan ve Maldivlere ve son olarak da Somali ve Kenya’ya varmış, Hint Okyanusu’nda ulaştığı her kıyı bölgesinde kilometrelerce geniş kıyı bandında yapı ve canlı bırakmamacasına zarar vermiş, yüzlerce insanın ölümüne yol açmış, insanlığı ve dünyayı en zayıf yerinden vurmuş, acı dersler ve ibret olarak tarihe geçmiştir. Bu acımasızlığı nedeniyle Hint Okyanusu depreşim dalgası, dünyada sosyal, psikolojik, politik, bilimsel anlayış, stratejiler ve değer yargılarını da sarsmış ve afet yönetimi konusunda uluslararası ölçüde yeni anlayış ve düzenlemeler gerektiğini de ortaya çıkarmıştır” (Yalçiner, Özyurt, Özer, Karakuş ve Şafak,2005, s.58)”.

2004 yılında gerçekleşen bu önemli doğa olayı karşısında Maldivlerdeki yetkililer tarafından 3TMP’ye Afet Yönetim Planlaması kısmı eklenmiştir. 2005 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tsunami sonrası yapılması gerekenler için bir strateji eylem planı yayımlamıştır. Bu program, her ada ülkesinde bir acil afet koordinasyon merkezinin kurulmasını ön görmektedir. Maldivler’de her turistik tesiste hazır bulunan bir afet koordinasyon ekibi kurulmuştur. Ayrıca güvenli otel ve güvenli adalar ile tanımlanan yaklaşık 200 tane ada belirlenmiştir.

3TMP’nin daha önce oluşturulan planlardan bir diğer farkı da Maldivler’in 1968 yılından 2008 yılına kadar tek parti ile yönetilmiş olmasıdır(Maldivler yönetim,2014). 2008 yılında yapılan seçimle Maldivlerde ilk kez çok partili dönem başlamıştır. Bu yeni dönem Maldivler’de yeni bakanlıkların kurulmasını sağlamıştır. Bu kapsamda, Turizm gelişmelerinden sorumlu olacak Turizm, Kültür, Sanat, Sivil Havacılık, Çevre, Enerji ve Sağlık Bakanlığı gibi önemli bakanlıklar kurulmuştur (Jaleel, 2013).

Kurulan bu bakanlıklar oluşturulan turizm plan ve politikaların daha aktif bir şekilde uygulanmasını sağlamıştır. Aynı zamanda yerel halkın da turizm olayına katılımını ön gören bu plan ve politikalar, Maldivler’in turizm sektöründe dünyada ilk sıralarda olmasını sağlamıştır.

Yapılan Maldivler'in derin durum analizinden sonra 3TMP kapsamında strateji ve eylem planları açıklanmıştır. Buna göre:

- Sürdürülebilirliği gerçekleştirmek, turizm sektöründe yatırımları arttırmak ve halkın turizmden fayda sağlamasını amaçlamak
- İş fırsatlarını oluşturmak, arttırmak ve halkın turizme katılımını sağlamak
- Turizm sektörünün gelişmesi için gerekli altyapıyı oluşturmak ve sürdürmek
- Turizmin bütün ürünlerinde veya aktivitelerinde çevresel sürdürülebilir olanakları sağlamak
- Çevresel sorumluluk çerçevesinde turizmde küresel başarıyı elde etmek
- Yeni geliştirilmiş ürünlerle Maldivler'in tek destinasyon markası olmasını sağlamak ve var olan veya ortaya çıkan yeni pazar olanakları dahilinde üst sıralarda yer almak
- Turizm Bakanlığının ve Sivil Havacılığın kapasitesini arttırmak

Maldivler'in üçüncü turizm master planı Maldivler'de yaşanan siyasi bir değişim süresinde hazırlanmıştır. 2008 yılında ilk kez çok partili hayata geçişin yaşanmasıyla, Maldivlerde farklı bakanlıklar kurulmaya başlanmıştır. Her kurulan bakanlık kendi uzmanlık alanına göre turizm alanına katkı sağlayacak gelişmeler sağlamıştır. Bu gelişmelerin ardından Maldivler'de turizm plan ve politikalar daha istikrarlı bir şekilde yürütülmeye çalışılmıştır.

Dördüncü Turizm Master Planı (4TMP 2013-2017)

2012 yılında Maldivler'in Turizm, Kültür ve Sanat Bakanlığı tarafından hazırlanan bu plan, daha önce hazırlanan master planlarını da kapsamakla birlikte Maldivler'deki turizm endüstrisi için daha kapsamlı, aktif bir katılımı ele alan önceki planlarda yer verilmeyen gençleri özellikle de kadınları da turizmin içinde görmeyi hedefleyen stratejilere sahiptir (www.tourism.gov.mv).

Her geçen gün büyüyen turizm endüstrisi master planları ile daha istikrarlı bir gelişme göstermektedir. Maldivler'de 2008 yılında 14 yeni bakanlık kurulmuştur. Kurulan bu bakanlıklar kendi uzmanlık alanlarına göre yönetmelikler çıkarmışlardır. Yat Marine Yönetmeliği, Dalış Yönetmeliği, Tekne Yönetmeliği, Pansiyon Yönetmeliği gibi yönetmelikler daha önceki master planlarında yer almamaktadır. Çünkü Maldivler 2008 yılında ilk kez çok partili yönetime geçmiştir bu geçişten sonra uzmanlık alanlarına göre kurulan bakanlıklar, çıkardıkları yönetmeliklerle turizm master planlarının daha aktif bir şekilde uygulanmasını sağlamışlardır.

4TMP'nin hazırlanmasında üniversitelerin, planlama departmanlarının, turizmle ilgilenen iş adamlarının, tur operatörlerinin, denizcilikle ve çevreyle ilgilenen kişilerin de katkısı olmuştur. Maldivlerin Turizm, Kültür ve Sanat Bakanlığı'nın resmi sitesinde yayınladığı bilgilere göre 4TMP'nin stratejileri şu şekildedir(www.tourism.gov.mv):

- Maldivler için turizm endüstrisinin önemini yerli halka ve özel sektöre anlatmak
- Belirlenen adaların turizme açılması ve bu adaların denetiminin sağlanması
- Turizmle ilgili alınan kararlarda halkla ve özel sektörle iş birliği yapmak
- Turizme açılacak adalar için daha detaylı analizler yapmak ve yeni gelişmeleri takip etmek
- Maldivler markasını oluşturmak
- Yemek, müzik, balık, el sanatları gibi Maldivlilere özgü değerleri turistlere tanıtmak
- Turizmi çeşitlendirmek ve sürdürülebilir bir turizm oluşturmak
- Dalış veya dalış türü aktiviteleri yüksek kalitede sağlamak

- Maldivlilerin yaşadığı yerlere pansiyonlar veya misafirhaneler inşa etmek
- Biyoçeşitliliği dengeli ve dikkatli kullanmak
- İklim değişikliği, doğal afet ve kıyı koruma planlarını geliştirmek ve bu tür tehlikelerden zarar görmeyecek konaklama tesisleri inşa etmek
- 2020 yılına kadar yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirmek
- Mercan kayalıklarını korumak
- Atık çöp yönetim sistemini geliştirmek
- Yerli halka turizm alanında (aşçılık, restoran, dalış, muhasebe) eğitim verilerek özellikle gençlere ve kadınlara, turizme aktif katılımı sağlamak, işsizliği önlemek ve ülke gelirine katkı sağlamak

Son gelişmeler ışığında, küresel ısınma sebebiyle 100 yıl içerisinde Maldivlerin sular altında kalma tehlikesine karşı, Maldiv Hükümeti yapay ada, özellikle golf adası projelerini açıklamıştır. Bu yapay adalar sular ne kadar yükselirse yükselsin batma tehlikesinin olmadığı güvenli adalar olarak görülmektedir. Yapımına başlanmış olan bu yapay adaların Maldivlerdeki turizm olayını nasıl etkileyeceği merak konusu olmaktadır (www.nationalturk.com).

Seyşeller ve Turizm Politika - Plan Geliştirme Yöntemleri

Seyşeller, Hint Okyanusunun güneybatısında yer alan 115 adadan oluşan bir ada ülkesidir. 1814'te Paris Antlaşması'yla İngiltere'ye verilmiştir. 1903'te İngiltere Krallığı'na bağlı bir koloni hâline gelmiştir. 1976 yılında ise bağımsızlığını ilan etmiştir (www.wikipedia.org).

Seyşeller'in başşehri Victoria olmak üzere önemli adaları; Mahé, Praslin, La Digue, Silhouette, Destroches ve Aldabradır. Adalar, granit ve volkanik türde olup, dağlık bölgelere sahiptir. Takımadalar ekvatora çok yakın olmasına rağmen, iklim, güneydoğu alizeler sebebiyle ılımandır.

Yönetim şekli olarak tek parti sistemine dayanan cumhuriyettir. Aynı zamanda halkın çoğu Katolik'tir. Ülke ekonomisi tarım ve turizme dayanmaktadır. Ayrıca guano, kaplumbağa kabuğu, köpek balığı yüzgeci gibi deniz ürünleri önemli bir gelir kaynakları arasındadır. Seyşeller, ihraç ettiği ürünlerle de ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Seyşeller'de turizm, 1960'larda havacılığın gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkmış ve 1980'lerde turizm önemli ölçüde gelişme göstermiştir. 1980-1983 yıllarında Avrupa'daki ekonomik kriz sebebiyle turizm akışının azalmaya başlaması, uçak fiyatlarındaki artış ve rekabet gücünün olmayışı Seyşeller'de turizm faaliyetlerinin duraklamasına neden olmuştur. 1990'lı yıllarda var olan turizm aktiviteleri gözden geçirilmiş ve turistlere yüksek kalitede konaklama imkanı tanıyan tesisler yapılmaya başlanmıştır. Fakat 1991 yılında Körfez savaşının çıkması ile turizm tekrar durgun bir dönem geçirmiştir. 2000'li yıllardan sonra yeni politika ve kampanyalar oluşturulmuş (Gössling, Hansson, Hörstmeier ve Saggel, 2002).

Seyşeller ender bulunan bitki ve hayvan türlerine sahiptir. Bu bitki ve hayvan türleri bulundukları adalar ile Unesco tarafından sürdürülebilir turizm için koruma altına alınmıştır. Örneğin Valeé de Mai adasında yetişen "Coco de Mer" ağacı olarak bilinen bir çeşit Hindistan Cevizi özelliğinde olan ağaç dünyada tek olma özelliğine sahip. 200-400 yıl yaşayan ağacın tohumlarının yurtdışına çıkarılması yasaklanmıştır. Bu ağacın meyvelerinin tanesi 190-450 Euro civarındadır. Valeé de Mai adası, bu ağaçtan önemli ölçüde gelir elde etmektedir. Dünyanın ikinci en büyük botanik bahçesi buradadır. 2009 yılında Seyşeller'e gelen turistlerin %40'ı Coco de Mer ağacını görmek için gelmişlerdir (Rist and et all., 2010).

Turizm Politika-Plan Geliştirme Yöntemleri

Seyşeller'in resmi sitesinden alınan bilgilere göre 2000-2020 master planı şu şekildedir (www.natureseychelles.org):

- Geleneksel ekonomiden turizm ekonomisine geçmek
- Konaklama tesislerinde Lüks villalardan pansiyonlara, misafirhanelere, küçük otellere geçiş
- Seyşeller'in taşıma kapasitesini belirlemek
- Yerel iş gücü, su, enerji, atık yönetim, kıyı erozyonu, biyoçeşitlilik gibi ada için önemli değerler için yöntemler geliştirmek
- Adaların taşıma kapasiteleri belirlenene kadar yeni otel projelerini iptal etmek
- Adalarda konaklama tesislerinde şişme yataklar kullanmak
- Dost çevre ve enerji tasarrufunu gerçekleştirmek
- Biyoyakıt konusunda çalışmalar yapmak
- Politikaları yerel halka anlatmak ve yerel halkla iş birliği yapmak
- Denizlerin korunması için daha etkili yöntemler uygulamak
- Sürdürülebilirliği sağlamak ve düzenlemeleri yasal zeminle oluşturmak
- Kurulacak oteller koruma altına alınan yerlerden belirli uzaklıkta inşa etmek(Shareef ve Mcleer, 2008).

Seyşellerde, 2012 yılında Milli Kalkınma Bakanlığı'nın hazırladığı denizcilik yönetmeliğine göre korunmuş alanlar oluşturulmuştur (Clifton and et all., 2012). Bu alanlar:Praslin Adasına 2 km uzaklıkta olan Curieuse Adası, Silhouette'teyen alan Marine Milli Parkı, kendine özgü bitki çeşitleri ve doğası ile Al Dabra Adası, endemik kuş türlerine sahip Valleé de Mai Adası'dır. Devlet desteği ile korunmuş alanların oluşturulması Seyşeller'de turizm ekonomisinin geleceği için önemli adımlar arasında yer almaktadır. Daha öncede ifade edildiği gibi hazırlanan turizm plan ve politikaların uygulanmasında yerel halkın ve devletin desteğini almadan hedeflenen sürdürülebilir turizmi geliştirmek mümkün olamayacaktır.

SONUÇ

Ada ülkelerinden Maldivler ve Seyşeller oluşturdukları politika ve planlarla farklılık göstermektedir. Her bir ada ülkesinin kendine özgü bir coğrafi yapısı, kültürü, ekonomisi ve doğal kaynakları vardır. Yetkililerin veya uzman kişilerin bu farkı görmeleri ve oluşturacakları master planlarında bu farkı ortaya çıkaracak stratejiler belirlemeleri ada ülkeleri için faydalı olacaktır. Aynı zaman da, ada ülkelerinde uygulanan turizm politika ve plan geliştirme yöntemleri yerel halkın, işletmecilerin ve en önemlisi de devletin desteğini alarak hedefine ulaşabilir.

Ada ülkelerini dünyaya entegre etmek için turizm bir araç; eğitim ise bir yöntemdir. Ada ülkeleri konumları gereği dış dünyadan uzak, temel geçim kaynaklarının çoğunu ithal etmek zorunda kalan ve çevresel etkilere karşı savunmasız olan yerlerdir. Ada ülkelerinin özellikleri yerli halka seminerlerle veya kurslarla anlatılmalıdır. Her bir ada ülkesinde bir turizm üniversitesi kurulmalıdır. Adadaki gençler özellikle de kadınlar eğitim konusunda teşvik edilmelidir. Ancak bu şekilde ada ülkeleri için başarılı bir turizm ekonomisinden, gelir dağılımından ve refahtan bahsedilebilir.

Ada ülkelerinde görülen işsizlik, yoksulluk ve dış dünyaya karşı kapalılık ada ülkelerinin gelişmesinin önündeki engellerdir. Bu engelleri aşmak için yerel halka özellikle turizm

konusunda bilgiler verilmelidir. Turizm ekonomisi için vasıflı iş gücü oluşturulmalıdır. Turizmin ada ülkeleri için önemi yerli halka anlatılmalı ve yerli halkla kaynaşmış bir turist profili oluşturulmalıdır.

Ada ülkelerinin önemli bir diğer sorunu ise atık çöp yönetimi sistemindeki yetersizliktir. Birçok turizm adasında atık çöp yönetim sistemi yoktur. Çöpler; sahile, lagunlara veya kıyı bölgelere atılmaktadır. Atılan çöpler, rüzgarlarla ve dalgalarla denize yayılmakta gerek deniz canlılarının gerekse çevrenin tahribatına neden olmaktadır. Turistlik otelleri kıyılarına kadar ulaşan çöpler, ülke imajını olumsuz etkilemektedir.

Bu konuda kısa vadede charter uçakları, otellerde konaklayan turistlerin kullanmış olduğu plastik, cam ve karton eşyaları geridönüşüm yapılmak şartıyla toplayıp tatil bitiminde adreslerine göndermeleri doğanın korunması için faydalı olabilir. Uzun vadede ise; belediyelerin, doğaya duyarlı insanların ve mali destek sağlayacak devletlerin desteği ile belirlenen adalarda çöp arıtma tesisleri kurulabilir. Turizminden elde edilen gelirin bir kısmı da atık çöp yönetim sistemini geliştirmek için kullanılabilir.

Ada ülkelerinin karşılaştığı başka bir sorun ise; ada ülkelerinin doğa olaylarına karşı savunmasız olmalarıdır. Her ne kadar planlı bir turizm politikası uygulanmak istenirse de istensin önceden tahmin edilemeyen bir doğa olayının gerçekleşmesi hazırlanan tüm planları değiştirebilir. Bunun için tehlikeleri önceden tahmin etmek ve her zaman doğal afetlere karşı hazırlıklı olmak, ekip oluşturmak gerekmektedir.

Sonuç olarak turizm, ada ülkeleri için bir can simidi; plan ve politikalar ise o can simidini ayakta tutan güçtür. Önemli olan bu gücü, ada ülkeleri için dengeli ve doğru kullanmak ve ileriye dönük sürdürülebilir planlar uygulamaktır.

KAYNAKLAR

- AVCIKURT, Cevdet, (2009), Turizm Sosyolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- CLIFTON, J.; ETIENNE, M.; BARNES, D.K.A.; BARNES, R.S.K.; SUGGETT, D.J.; SMITH, D.J.,(2012), “Marine Conservation Policy in Seychelles: Current Constraints and Prospects for Improvement”, Marine Policy, Volume 36/3, p.823-831.
- CROSSLEY, M.; SPRAGUE, T., (2014), “Education for Sustainable Development: Implications for Small Island Developing States (SIDS)”, International Journal of Educational Development, Volume 35, p. 86-95.
- GÜNEŞ, Gül, (2011), “Konaklama Sektöründe Çevre Dostu Yönetimin Önemi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi” Y. 13 S.20, s.45-51.
- GÖSSLING, S.; HANSSON, C.B.; HÖRSTMEIER, O.; SAGGEL, S., (2002), “Ecological Foot Print Analysis as a Tool to Assess Tourism Sustainability”, Ecological Economics, Volume 43 /2-3, p.199-211.
- JALEEL, Azmath, (2013), “The status of the coral reefs and the management approaches: The case of the Maldives”, Ocean & Coastal Management, Volume 82, p. 104-118.
- MORRINSON, Alastair, M., (2013), Marketing and Managing Tourism Destinations, USA and Canada: Routledge.

- RIST, L.; BUNBURY, Christopher N. -Kaiser ; DOGLEY, Faruke -Fleiser; EDWARDS, Peter; BUNBURY, Nancy ; GHAZOUL, J., (2010), “Sustainable harvesting of coco de mer, Lodoicea Maldivicain theValée de Mai, Seychelles”, Forest Ecology and Management, Volume 260 /12-15, p.2224-2231.
- SHAREEF, R.; MCLEER, M., (2008), “Modelling International Tourism Demand and Uncertainty in Maldives and Seychelles: A Portfoli Approach, Mathematics and Computers in Simulation”, Volume 78, p.459-468.
- YALÇINER, C. A. ; ÖZYURT, G.; ÖZER, C.; KARAKUŞ, H. ; ŞAFAK, I., (2005), 26 Aralık 2004 “Hint Okyanusu Depreşim Dalgasının Benzetimi”, Türkiye Mühendislik Haberleri, Y. 4, S. 438, s.58-64.
- <http://thecommonwealth.org/member-countries>, (05.04.2014).
- <http://thecommonwealth.org/our-charter>, (05.04.2014).
- <http://www.natureseychelles.org/knowledge-centre/scientific-papers-database/national-documents/176-the-seychelles-tourism-master-plan-facts-and-findings/file> (05.05.2014).
- <http://cooperation.unwto.org/technical-product/tourism-development-master-plans-and-strategic-development-plans> (05.03.2014).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Ada_%C3%BClkesiWikipedia, Ada Ülkesi, (02.03.2014).
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sey%C5%9Feller,Seyşeller>, (02.03.2014).
- <http://www.maldiv.org/maldivler-yonetim-bicimi.htm>, Maldiv Adaları, (04.04.2014).
- <http://www.maldiv.org./maldivler-hakkinda>, Maldivler Hakkında, (04.04.2014).
- http://www.nationalturk.com/maldivlere-turizm-mujdesi-insan-yapimi-dev-golf-adasi-seklinde-geliyor-116412.htm#.VCpRKmd_vfI, (04.04.2014).
- http://tourism.gov.mv/downloads/news/2012/4TMP_DRAFT_Vol_2_BACKGROUND_ANALYSIS.pdf , (04.04.2014).
- http://tourism.gov.mv/downloads/news/2012/4TMP_DRAFT_Vol%201_STRATEGIC_ACTION_PLAN.pdf Plan, (04.04.2014).